

כהן גדול פרק שני סנהדרין

כב.

עין משפט
נר מצוה

■ [א] מ"י פ"ד מהל'
תפלה הלכה טז טוש"ע
א"ח סי' נח סעיף א' וברב
אלפס ברכות פרק ה דף
כה:

ב מי' פ"ב מהל' מלכים

הלכה א:
חא ו מינן שם הלכה ו:

הוא נשאל: "האם אתה יכול להגיד לי מה אתה עושה?"

רבינו חננאל

שקדמה משה ואצ"פ של
נחנה על ידו נשתנה כח
על ידו ודכתיב וכתב
השתוקן כתוב ארמית
ומתורגם ארמית וכתוב
ואל חתורן כתבאל למקרא
מכלל שנשתנה הכתב
שנראה וכתב על אל משה
שורה הותא על ספר
הכתב העתידי להשתנות
ולמה נקרא אשורי לשון
עמון מאשור ואין הלכה
כדמיון דהא קיימי
כתבא ולא קרי יוסי
אלא קיייל כן שכח
לדעו למשה כתי
כדארמין מ"ס וסמ"ך
שכלוחות בנס ויד עומין
וכן ו' המדרים ואלו
הלכה כמותו שנשתנה
אלא כ' אלעזר המדעי
אמר כתב אל לשנתה
כ' עיקר מעולה. די
אלעזר המדעי לגבי די
רב הוא ולית הלכתא
כתבמדי כדדי רב וכן
הלכתא כ' אלעזר המדעי
וקי"ל כ' אלעזר המדעי
שאמר שמעו כי כתב
אל לשנתה אל כ' עיקר
כר. ולמה נקרא אשורי
לשון אשור ואלו חתורן
ולא עיר אלא שגם ר'
אומר בכתב ה' ומה
היה לישורא ה' אומר
מפני שמישור ככתבו ובו
נשתנה התורה להקרי
וכן חתמא תפארת לרועץ
מלשון תרגום ריצד ורעץ
כלומר בקושי כמו רב
דעון דעון קושי שבו
חזר לתן שנתקם שבו
לבידן אשתי חתמא שבו
היום מדרג שנתה אשבי

קל. א"ר שמעון קורא
 המהפפל צ"ל
 עצמו מאלו שכינה גנגור
 שבאר שרית ה' לנגור
 שריתא
 המהפפל למאן דאמר לא
 בשנתה כחכ ה' בעיקר
 אמאי לא כחילי כחכא
 למאן דאמר כ' בביטרא
 הוה כתיב ית ית אידן
 וכו' חטט. שמואל אבר
 ממתנן בעיקר אלקל. אבר
 נפיק מן א"י כ' גר ים
 נטן. הנה מ"ם מן יושן
 מ"ם מ"ם מן א"י ויו"ן
 מ"ם מ"ם מן א"י חת אלקל.
 וכן כולם לשמואל
 מ"ם מהמחור ויו"ן מן
 גמפ"ש ואלק"ן מן אלקל.
 וכן כל אחרות. ו' ר'
 שריתא תבה אמר. ר'
 ויוחנן קלח אומר אנו
 ויוחנן נפיק ליה ממטה
 למעלה קלח אשי נמא
 נמא קלח פורסיס אות מן
 אמצע אות מתחלה ואות
 מסופה היה תיבה ופתרון
 אלקל אחד מן מנא אלקל
 פורסיס: ויו"ן ואלק"ן
 בו כל יושן ואלק"ן
 קל חומר ומה אם המלך
 שצריך כל ישראל לעל
 לקחור לא ימיו
 ההדיוט על אלקל כמה
 וכמה: ואל ורובקל על
 מלך ואל ורובקל על כאסא

גבי ר' יהודה נשיאה נפק
 חמא ר' חנינא בר' ססי
 מאן דישמשך לא הויתה
 אמרין לא הבו לן ישראל
 מלכא נסיב כולא. ובית
 תחלו כבס. שמע ר' יהודה
 משתמש בשרביט המלך.
 י"ח נשי. ואמרה ליה היא
 קתנה ואין כך כח לישמי
 יתנו לא לגרש שחא ולישא
 עיניך וכתיב ותמא אשתי
 אהלו ופסיעותי מתקצרות

עוֹרָרָה כְּחֵץ שֶׁהָיוּ כּוֹתִיצִין בְּיָמָיו כִּבְּז מְשׁוּנָה שֶׁנִּשְׁתַּנָּה ע"י מַלְאָךְ שֶׁכִּבֵּז מִנָּה מִנָּה תָּקַל וּפְרָסָקוֹן בְּיָמָיו כִּהְלִין כִּבְזָא לְמִיקְרָא⁶ (דְּכִיּוֹן שֶׁחֲטָאוּ) לֹא הָיוּ יְכוּלִין לִקְרוֹת כִּבְז שֶׁכִּבֵּז הַמַּלְאָךְ בְּיָמָיו בְּלִשְׁכָּר וְהָיוּ מִזֶּה כִּבְז בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם: אֵם מְשֻׁנָּה הַפּוֹרָה. רַמֵּז לָנוּ מִשָּׁה רִבְנֵי שֶׁכִּבֵּז שֶׁצִּיּוּמֵי עֲתִיד לְהִשְׁתַּנּוֹת מִן אֵם אֲנִי וְנִרְאָה וְכֵן דָּו אֵם הַפּוֹרָה בְּכֵז אֲשׁוּרִי: בְּכֵז וְכֵן נִסְמָךְ סוֹרֵךְ לְיִשְׂרָאֵל בְּיָמָיו מִשָּׁה וְלִמָּה לֹא

יוֹכֶבֶת הַנִּשְׁתַּוּוֹן כְּתוּב אֲרָמִית וּמְתוֹרָגָם
הַיְּהוּדִים וְהַיִּשְׂרָאֵלִים כְּמִשְׁכָּל הַמִּשְׁכָּל הַיְּהוּדִי
וְהַיִּשְׂרָאֵלִי

תפלה בתוך מ' ימים והופכו אל
לזכר או לנקבה כדאמרינן בצרכות
(דף ס.) מ' יום קודם יצירת הולד
אדם מתפלל על אשמו שמלך זכר
אפילו זווג ראשון מתפלל בתפלה
כדליתא במועד קטן (דף יט:) אין
נושטין נשים במועד אבל מרסינן
שנא יקדמו אחר ברחמים:

אשיב לך למה נקרא שמה אשורות
שמהאשורת בכתב רשב"א אומר משום ר' אליעזר בן פרטא שאמר משום רבי
אליעזר המודעי כתב זה לא נשתנה כל עיקר שנאמר ⁵ ווי העמודים מה עמודים
נשתנו אף וויס לא נשתנו ואומר ⁶ ואל היהודים ככתבם וכלשונם מה
לשונם לא נשתנה אף כתבם לא נשתנה אלא מה אני מקיים את משנה
התורה הזאת ⁶ לשתי תורות אחת שיוצאה ונכנסת עמו ואחת שמונחת לו
בבית גזויו אותה שיוצאה ונכנסת עמו עושה אותה כמין קמיע ותולה בזרועו
שנאמר ⁷ שויתי ה' לנגד תמיד ואידך האי שויתי מאי דריש ביה ההוא
מביעי ליה כדבר חנה בר ביזא דאמר רב חנה בר ביזא אר"ש חסידא ⁸]
המתפלל צריך שיראה עצמו כאילו שכניה כנגדו שנאמר שויתי ה' לנגדי
תמיד לר"ש דאמר כתב זה לא נשתנה מאי לא כהלין כתבא למיקרא אמר
רב בגימטריא איכתיב להון יתת יתת אידך פוגחמט מאי פריש להו ⁸ מנא
מנא תקל ופרסין מנא מנא אלהא מלכותך ⁹ (והשלמת לך) תקיל תקילתא
במאונאי והשתכחת חסיר ¹⁰ (פרסין) פריסת מלכותך ויהיבת למדי ופרס ושמואל
אמר ממתוס נקפי אאלרן ור' יוחנן אמר אנם אנם לקת ניסרפו רב אשי אמר
נמא נמא קתל פורסין: **מתני'** ¹¹ אין רוכבין על סוס ואין יושבין על כסאו
ואין משתמשין בשרכיטו ואין רואין אותו כשהוא מסתפר ולא כשהוא ערום
ולא כשהוא בבית המרחץ שנאמר ¹² שום תשים עליך מלך ¹³ שתהא אימתו
עליך: **גמ'** אמר רב יעקב א"ר יוחנן אבישג מותרת לשלמה ואסורה לאדניה
מותרת לשלמה דמלך היה ומלך משתמש בשרכיטו של מלך ואסורה
לאדניה דהדיט הוא אבישג מאי היא דכתיב ¹⁴ והמלך דוד זקן בא בימים וגו'

וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲבִדְיוּ יִבְקֶשׁוּ וְגו' וּכְתִיב ¹¹וַיִּבְקֶשׁוּ גֵּעֲרָה יִפָּה וְגו' וּכְתִיב ¹²וַהֲנַעְרָה יִפָּה עַד מָאד וְתָהִי לַמֶּלֶךְ סוֹכֶנֶת וְתִשְׁרָתָהּ אִמְרָה נִינְסָבֵן אָמַר לָהּ אֲסִירָת לִי אִמְרָה לִיָּה חֲסִרְיָה לִנְגָבָא נִפְשִׁיָּה לְשַׁלְמָא נְקִיט אָמַר לָהּ קִרְאוּ לִי לְבַת שֶׁבַע וּכְתִיב ¹³וּתְבֵאָה בַת שֶׁבַע אֶל הַמֶּלֶךְ הַחֲדָרָה אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב כְּאוֹתָהּ שְׁעָה קִינְחָה בַת שֶׁבַע בְּשֶׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מִפּוֹת אָמַר רַב שִׁמּוֹן בֶּר אָבָא בּוֹא וּרְאֵה כַּמָּה קֶשֶׁן גִּירוּשֵׁין שְׁהָרִי דוּד הַמֶּלֶךְ הַתִּירוּ לוֹ לִיַּחַד וְלֹא הַתִּירוּ לוֹ לִגְרֵשׁ ¹⁴א"ר אֱלִיעֶזֶר כָּל הַמְּגִרֵשׁ אֶת אִשְׁתּוֹ רִאשׁוֹנָה אִפִּילוּ מִזִּבְחַ מוֹרִיד עָלָיו דְּמֻעוֹת שְׁנֵאמַר ¹⁵וְזֹאת שְׁנִית תַּעֲשׂוּ כַסּוֹת דְּמֻעָה אֶת מִזְבֵּחַ ה' כִּי וְאִנְקָה מֵאִין עוֹד פְּנוֹת אֶל הַמִּנְחָה וּלְקַחַת רִצּוֹן מִיִּדְכֶם וּכְתִיב ¹⁶וְאִמְרָתֶם עַל מֶה עַל כִּי ה' הֵעִיד בֵּינֶךָ וּבֵין אִשְׁתְּ נְעוּרֶיךָ אֲשֶׁר אֶתָּה בְּגִדְתָּהּ בָּהּ וְהִיא חֲבֵרְתְּךָ וְאִשְׁתְּ בְּרִיתְךָ ¹⁷א"ר יוֹחָנָן וְאִיתִימָא ר' אֱלִיעֶזֶר אֵין אִשְׁתּוֹ שֶׁל אָדָם מֵתָה אֲלֵא אִם כֵּן מִבְּקֶשֶׁן מִמֶּנּוּ מִמּוֹן וְאֵין לוֹ שְׁנֵאמַר ¹⁸וְאִם אֵין לָךְ לְשֹׁלֵם לְמָה יִקַּח מִשְׁכַּבְךָ מִתַּחְתֶּיךָ וְא"ר יוֹחָנָן כָּל אָדָם שְׁמַתָּה אִשְׁתּוֹ רִאשׁוֹנָה כְּאִילוּ חָרַב בְּהַמ"ק בִּימֵיו שְׁנֵאמַר ¹⁹בֶּן אָדָם הִנְנִי לֹקַח מִמֶּךָ אֶת מַחְמֹד עֵינֶיךָ כְּמוֹנָפָה לֹא תִסְפֹּד וְלֹא תִבְכֶּה וְלֹא תִבּוֹא דְּמַעַתְךָ וּכְתִיב ²⁰וְאִדְבַּר אֶל הָעָם בְּבֹקֶר וְתַמָּת אִשְׁתִּי בְּעֶרֶב וּכְתִיב

19 והנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם אמר רבי אלכסנדר כן חשך בעדו שנאמר 20 אור חשך באהלו ונרו עליו ידעך ר' יוסי בר חנינא אמר ר' צעדי אונן רבי אבהו אמר עצתו נופלת שנאמר 21 ותשליכוהו עצתו אמר רבה ה' לוונם כקריעת ים סוף שנאמר 22 אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים רים אלא כמוציא אסירים אל תיקרי בכושרות אלא בבי ושירות) איני והאמר רב ציצית הולד בת קול יוצאת ואומרת בת פלוני לפלוני לא קשיא הא בזווג ראשון מן לכל יש תמורה חוץ מאשת נעורים שנא' 23 ואשת נעורים כי תמאס מתני לה רם מוצא קורת רוח אלא מאשתו ראשונה שנא' 24 יהי מקורך ברוך ושמח מאשת נעורך

[illegible]

וכתב הנשטות. כתב שנשטנה והיא קר
דינאל כתב דארמי ולשון ארמי ואומר
שם יידיש הרבה ש"מ נשטנה להם
עברי לאשורית שנתן להם צימי דינאל
כהלן כתבא למקרא דכיון שחטאו
בצית ראשון וצוה את התורה נהפך
להם לרועץ לשון תרעץ אויב (שמות
טו) ששכחוו: שצו לצירולן. לעיר
מבצר שלכם לירושלים ואצית שני את
מנבא: את היום מוגד משנה. את קא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ווי וכו'
שלנו הס"ד ואח"כ מה"ד
מה העמודים לא:
(ב) ד"ה ולא התירו וכו'
וישאנה הס"ד ואח"כ מה"ד
מבקשין ממנו ממון
בשביל נדרו או הגזול:

מוסף רע"י

הובא בסוף המסכת.

תורה אור השלם

1. ובימי אחת־עשרת
כתב בשלם מורדת
שכבא ושאר כנותיו
אחת־עשרת מלך פוס
ובכתב והשתתן כתוב
ארמית ומרגן ארמית:
עודא ד:
2. אדון עזיל כל חזמי
מלבא ולא כהלין כתבא
למפרא ופשרה לחרוצה
למלקא:
דינאל ח
והקה לשבטו על
פסא ממלכתו וקבת לו
לא שנהנה החרוצה אואת
לעל ספר מלפני הבתים
להלום:
דברים י"ח
3. שובו
אסירי החוקהו גם היום
מגיד משנה אשכּי ב:
וכרה י"ב:

[illegible]

דָּהָה פִּשְׁר מִלְתָּה מֵאֵן
מִנָּה אֶלְהָא מִלְבוּתָה
וְהִשְׁלֵמָה: תַּקַּל תַּקְלִיתָה
בְּמֵאוֹנָא וְהִשְׁתַּחֲבַת
חֲסִידֵי: פֶּרֶס פֶּרִיסֵת
מִלְבוּתָה וַיְהִיבֵת לְמַדֵּי
נֶפֶשׁ: דִּילְגָּה לֵב הֵכֵח־
שׁוּם יִשְׁרָאֵל מִלְּךָ
אֲשֶׁר יִבְחֶה יְיָ אֱלֹדֵיךָ
מִקִּרְבֵּךְ אֲחִיךָ שְׂטֵיטֵם עֲלֶיךָ
מִלְּךָ אֵל תִּשְׁכַּל לֵת
אֲחִיךָ אִישׁ נְכָרִי אִישׁ
אֲחִיךָ הָאֵל: דְּבִרִים יֵז טו
10 וְהַמְלִיךְ דִּבְרֵי שֵׁט

בַּיָּמִים וּבְיָחֶסֶד בְּנֵי־דָם וְלֹא יָחַם לוֹ: וַיֹּאמְרוּ לוֹ עֲבָדֶיךָ יִבְקֹשׁוּ לְאֹדֶיךָ הַמֶּלֶךְ נִגְרָה בְּתוֹכָהּ וַעֲמֻדָה לִפְנֵי הַמֶּלֶךְ וְחִתּוֹ לוֹ סִכְתָּה וְכִבְיָהּ בְּדִירָהּ וְחָם לְאֹדֶיךָ הַמֶּלֶךְ: מִלְכִּים א א ב א - י: וַיִּבְקֹשׁוּ נִגְרָה לֵבָב בְּכָל יִשְׂרָאֵל וַיִּמְצְאוּ אֶת אֲבִישָׁג הַשְּׁתֹנְמִית וְזָבָה בְּתוֹךְ הַלֵּלָהּ: מִלְכִּים א א ב י: וְהַנֶּחֱרָה לֵבָב עַד מֵאֵת וְחִתּוֹ לִפְלֶקֶת סִכְתָּה וְיִשְׁרֹתָהּ וַיִּמְחַל לוֹ וַיִּדְעָה: מִלְכִּים א א ב י: וְהָבָא בַת שָׁעִשׂ אֶל הַמֶּלֶךְ הַחֲדָרָה וְהַמֶּלֶךְ וְזָן מֵאֵד וְאֲבִישָׁג הַשְּׁתֹנְמִית מִשְׁרַת אֶת הַמֶּלֶךְ: מִלְכִּים א א ב י: וְחָתָה עֵשֶׂה כְּסוּת מִדְּמָה אֶת מוֹבָה בִּי בְּכָל יִבְקָאָהּ וְחָסִין דַּע פְּנוֹת אֶל הַמִּנְהֵלָה וְהַנֶּחֱרָה לִפְלֶקֶת מִדְּמָה: מִלְכִּים א א ב י: וְאֶרְמֵתָם לַעַל מַלְכֵי דִי הַעִיר יִבְיָא שְׁעֵירָא אֲשֶׁר בְּתוֹךְ אֶתְרָהּ בְּכָל יוֹמָא וְהָיָא בְּחִרְתָּהּ וְאֶשֶׁת בְּרִיתָהּ: מִלְכִּים א ב י ד י: אִם אֵין קֵץ לְשֵׁלֶם לְמָהּ אֲשֶׁר מִשְׁכְּבָהּ מִמְּחִתָּהּ: מִשְׁלֵב ב ב י: וְאֵין קֵץ לְאֵדָבָר דִּי יִגְנִי לֶקַח מִמֶּךָ אֶת מַחְמֶה בְּמִגְדָּה אֶל תִּסְפֹּר וְלֹא תִּבְחַק וְלֹא תִּבְאֵר וּדְמָתָהּ: יִחְזָקֵאל כ ד י: וְאֵין קֵץ לְמִשְׁכְּבֵי וְאֶשֶׁת אֲשֶׁר יִבְרָךְ וְאֶשֶׁת בְּכָר וְאֶשֶׁת בְּיָחֶסֶד: יִחְזָקֵאל כ ד י: וְאֵין לְבַת יִשְׂרָאֵל כִּי אֲמִין אֲלֵהֶם וְהֵינִי מַחֲלֵת אֶת מִקְדָּשִׁי אֲנֹכּוֹן אֲנִי מַחְמֶה עֵינֵיהֶם וּמַחְמֶל נַפְשֵׁיהֶם וְנִבְיֵיהֶם אֲשֶׁר עֲזָבָתִם חֲבִירֵי יִפְלוּ: יִחְזָקֵאל כ ד י: אִם אֲנִי חָשָׁב וְאֶבְרָה וְגִרְוֹ עֲלִי וְיִחְזָקֵאל י: אִיּוֹב ח י: וְעִיר צִדְדִּי אֲנֹכּוֹן וְהַשְׁלִיכֵהָ עֲצָתָהּ: אִיּוֹב י ז י: אֲלֵהֶם מוֹשִׁיב יְהִיָּהּ מוֹצִיא אֲסִירִים בְּכוֹשֻׁרָתָא אֶךְ סוֹרְרֵיהֶם שְׂכָנוּ צִחְקִיהָ: וְהַשְׁלִיכֵהָ י: וְאֵין בְּקֶשֶׁת וְעֹזְבָה וְעֹצֻבֹת רֹחַ קֶרֶף י: וְאֶשֶׁת תִּעְרֹם בִּי מִתְּמָאָם מִן אֲלֻלָּהּ: יִשְׁעִיהוּ דו י: וְיִד מִקְדוֹךְ בְּרִיךְ וְשִׁמְחָה מִשְׁחָה עֵרֶר: מְשִׁי א ח י